

Spis treści

Od tłumacza	7
Wstęp	
Aspekty pewnego mitu	9
„Trzech wielkich Rumunów z Paryża”. Dwie migawki	10
Od mitu do historii. Lata polityczne	13
Negacje i mgły, czyli perypetie z recepcją	16
O co chodzi w powrocie do przeszłości	19
Źródła i metoda	22
Rozdział I	
Bukareszt, koniec lat dwudziestych. Narodziny Młodej Generacji	25
Spotkanie	29
Pierwsze kroki. Początki i szlaki wędrówki	32
<i>Cioranowska Mitteleuropa</i>	32
<i>Eugène Ionesco i „kraj ojca”</i>	33
<i>Żydowskie korzenie dramaturga</i>	35
<i>Mircea Eliade, jego przodkowie i ojczysta gleba</i>	39
Antykonformizm i zaściankowa <i>Weltanschauung</i>	42
<i>Bukareszt kosmopolityczny i nacjonalistyczny</i>	44
<i>Gwałtowny antysemityzm</i>	46
<i>Dramat przyjścia na świat w małym narodzie. Trzech ludzi, trzy odpowiedzi</i>	49
Pokoleniowa mgławica. Orientacje ideologiczne	53
<i>Pokolenie ojcobójców</i>	53
<i>Kult tego, co irracjonalne</i>	54
<i>Nacjonalizm a ideologia prawostawia</i>	58
<i>Schyłek cywilizacji europejskiej</i>	60
Rozdział II	
Lata trzydzieste. Anatomia zaangażowania	67
„My, rozbitkowie kultury, co wpadła na rafę”	68
<i>Nastroje ideologiczne a osobiste wybory</i>	70

Ukryty mistrz – Nae Ionescu (1890–1940)	74
<i>Doktryna</i>	77
<i>Charyzma osobista i nauczanie sokratejskie</i>	81
Żelazna Gwardia. Ideologia i akty gwałtu	85
<i>Ideologia hybrydyczna</i>	87
<i>Mistyka zbrodni</i>	91

Rozdział III

Emil Cioran – rewolucjonista-konserwatysta i antysemita z przekonania ...	95
„Okropne kalumnie”?	97
Konserwatywna rewolucja Ciorana	99
Pobyt w Rzeszy. Berlin i Monachium (1933–1935)	104
<i>Wzorcowy charakter nazizmu</i>	104
<i>Wpływ Ludwiga Klagesa (1872–1956)</i>	108
<i>Barbarzyństwo contra dekadencja</i>	110
Powrót do kraju. Związki z Żelazną Gwardią (1935–1937)	113
<i>Profesor filozofii w liceum brzeszowskim</i>	113
<i>Wierny towarzysz drogi</i>	116
Cioranowska nienawiść do Żydów	121
<i>Wróg od wewnątrz</i>	123
<i>Rozwiązanie na skalę kraju, czy też globalne?</i>	127

Rozdział IV

Mircea Eliade – historyk religii w służbie narodowej rewolucji	131
<i>Niepokojące rewelacje</i>	134
Curriculum vitae sympatyzującego legionisty	137
1934–1935. <i>Intelektualiści a rewolucja. Dryf ku skrajnej prawicy</i>	138
1936 r. <i>Apologia dyktatury</i>	142
<i>Katalizator – Oxford Group Movement</i>	144
1937. <i>Faszyzm przeduchowiony</i>	147
Kampania wyborcza, aresztowania i ucieczka (1937–1939)	149
<i>Pełne zaangażowanie się w politykę ekstremistyczną</i>	151
<i>Eliade internowany w obozie Miercurea Ciuc</i>	154
<i>Ucieczka za granicę</i>	157
Religia a polityka	159
<i>Mistyka śmierci i ofiary. Trzy „M” Eliadego: Moța, Marin, Manole</i>	160
<i>O chrześcijański totalitaryzm</i>	162
<i>„Rewolucja duchowa” na skalę europejską. Polityczny mesjanizm Eliadego</i>	164
<i>Badania akademickie a pasje ideologiczne</i>	167
<i>Autochtonizm a doktryna ras</i>	169
Organizowanie „buntu etniczności”: Rumuni, Żydzi, obcy	172
<i>Eliade – zwolennik kwot procentowych. Antysemityzm instytucjonalny</i>	173

<i>Dwuznaczny stosunek do nazistowskiej przemocy. Refleksje o tym, jak najskuteczniej „eliminować trucizny”</i>	176
<i>Powrót do „afery z przedmową” Nae Ionescu z 1934 r.</i>	178
<i>Paradygmat inwazji: „Żydzi będą wrzeszczeć, że jestem antysemitą”</i>	180
<i>„Obcy” użyteczni i „obcy” szkodliwi</i>	182

Rozdział V

Eugène Ionesco naprzeciwko nosorożców	185
Człowiek wśród „ludzi nowych”	186
„Są ohydni, grzęzną w błocie, ryczą”	190
<i>Oddalanie się od przyjaciół</i>	193
Samotność Bérangera i moralny opór	196
<i>Humanizm konkretny</i>	199
<i>Bezlitosna krytyka nacjonalizmu etno-lingwistycznego</i>	202
Równoległe Paryże Ionesco i Ciorana (1938–1940)	205
<i>Spotkanie z personalizmem Emmanuela Mouniera</i>	207
<i>Nieprzyjaźni sobie bracia</i>	209
<i>Cioran odkażony? „Absolut narodowy”</i>	213

Rozdział VI

Wojna Eliadego z „Anglo-bolszewikami”	217
Londyn. Zwolennik Żelaznej Gwardii na celowniku Foreign Office	220
<i>Eliade na czarnej liście (black list). „Największy nazista w poselstwie”</i>	222
Lizbona. Praca w służbach propagandowych i przyłączenie się do marszałka Antonescu.	226
<i>Głuche milczenie o pogromie w Jassach</i>	227
<i>Jego geniusz. „Jakże niezwykłym jestem człowiekiem!”</i>	230
<i>Dyktatura Salazara – polityczny model</i>	232
<i>Pobyt w Bukareszcie w lipcu 1942 r. Eliade a deportacja Żydów rumuńskich</i>	239
<i>Berlin 1942, Paryż 1943. Przechadzki po niemieckiej Europie</i>	245
<i>„Żydzi, Anglicy, Amerykanie”. Żłowieczka perspektywa klęski Hitlera</i>	248
<i>Ofiara czystki. Upadek historyka-dyplomaty</i>	251
Koniec gry.	
„Przeniknąć do Europy” na wzór „konia trojańskiego w dziedzinie naukowej”	254

Rozdział VII

Cioran i Ionesco. Bukareszt–Vichy–Paryż	259
Ostatni hołd złożony „Kapitanowi”. Powrót Ciorana do Rumunii (jesień 1940 – luty 1941 r.)	261
<i>Krwawy 27 listopada. Co potem?</i>	263
<i>Rebelia legionowa i pogrom w Bukareszcie (koniec stycznia 1941 r.)</i>	265
<i>„Gwardia ma w d... ten kraj!” (Cioran)</i>	268

Bukareszt – potworna wyspa. „Wieżę stąd!” (Ionesco)	270
Cioran i Ionesco – dyplomaci w Vichy	273
<i>Więzień uciekł w mundurze strażnika (1942–1944)</i>	274
<i>Sprawozdania z działalności sekretarza kulturalnego Eugène’a Ionesco</i>	276
<i>Prasa i kompromisy</i>	278
<i>Podwójna gra</i>	282
<i>W raporcie nr 1197 wykazałem już nieprzydatność p. Ciorana”</i> <i>(kwiecień–czerwiec 1941)</i>	284
Brewiarz zwyciężonego. Cioran pod okupacją	287
<i>Cioranowska nostalgia w „Comoedia”</i>	289
<i>O Francji: niepublikowany rękopis z 1941 r.</i>	291
<i>Spotkanie w okupowanym Paryżu. Benjamin Fondane</i>	294
<i>Ostatnia wojenna zima w Café Flore</i>	298

Rozdział VIII

Po wojnie, czyli niepewne drogi wygnania	301
Trzech rumuńskich emigrantów w wyzwolonej Francji	302
<i>Dwuznaczności postawy antykomunistycznej.</i>	303
<i>Gorycz ponownego spotkania</i>	306
Jedenaste lat więzienia dla „niejakiego Eugène’a Ionesco, nieudanego poety i osobnika niezrównoważonego...”	308
Trwoga przed zdemaskowaniem: trzeba rozprościć podejrzenia	315
<i>„Nieprzyjemności” Ciorana</i>	316
<i>Cierpliwe zdobywanie nowych obszarów</i>	318
<i>Pierwsze kłopoty Eliadego na Sorbonie i w CNRS</i>	321
Ochronny mur wygnania	324

Rozdział IX

Pamięć i zapomnienie. Przeszłość w twórczości	329
<i>Ramy analizy</i>	329
Od historii osobistej do historii przez duże „H”	331
Żydzi wiecznie powracający	338
<i>Eliade, czyli od antysemityzmu do antyjudajizmu</i>	339
<i>„Żyd” według Ciorana, czyli uporczywy byt widma</i>	346
<i>Ionesco, Izrael i teatr jidysz: „Cały czas poszukuję imienia...”</i>	354
Spójność światów politycznych	356
<i>Z lewa na prawo. Ionesco zawsze przeciw totalitaryzmowi.</i>	356
<i>Faszyzująca fenomenologia Eliadego. Transpozycje</i>	357
<i>Wspaniałość tyranii, nędza demokracji</i>	360
<i>Wolność: dowód przez „opozycję” wobec reżymu Nicolae Ceaușescu?</i>	365

Rozdział X

Sztuka kamuflażu. Strategie społeczne.....	373
--	-----

Eliade, francuska krytyka i Nagroda Nobla	374
---	-----

Dalekowzroczna roztropność Ciorana	377
--	-----

Użyteczne przyjaźnie: Celan, Bellow, Scholem	379
--	-----

<i>Cztery kręgi Eliadego</i>	384
------------------------------------	-----

<i>Morderstwo na kampusie</i>	385
-------------------------------------	-----

<i>Mircea Eliade – Saul Bellow: on „postuguje się tobą” (Allan Bloom)</i>	387
---	-----

<i>Persona non grata w Izraelu. Kłopot dla Gershoma Scholema</i>	389
--	-----

Przeszłość obciążona winą?	395
----------------------------------	-----

Zakończenie

Dlaczego te trzy biografie intelektualne nas dotyczą	401
--	-----

Wymiar europejski	402
-------------------------	-----

Okres po 1989 r. a recepcja. Zerwać z paternalizmem	403
---	-----

<i>W Europie Środkowej – Dichter und Denker (poeci i myśliciele);</i> <i>w Niemczech i w Rosji – Richter und Henker (sędziowie i kaci)</i>	406
---	-----

Biografie emblematyczne. Zamiast bilansu	408
--	-----

<i>Niezwykłe paradoksy</i>	410
----------------------------------	-----

Kwestia etyczna.	412
-----------------------	-----

Bibliografia	415
--------------------	-----

Indeks nazwisk	433
----------------------	-----